

Marcin Wadowski - st. inspektor we korpusie służby cywilnej KWP zs. w Radomiu
Artur Pawłowski - specjalista Wydziału Prewencji KWP zs. W Radomiu

WZNOWIENIE POSTĘPOWANIA MANDATOWEGO

– PRAWNE ASPEKTY –

Na potrzeby przedmiotowej pracy, celem zobrazowania wyłaniających się wątpliwość interpretacyjnych, skonstruowano poniższy kazus.

W dniu 19 maja 2007 roku kierujący pojazdem mechanicznym dopuścił się przekroczenia dozwolonej prędkości o 50km/h, naruszając tym samym art. 97kw w zw. z art. 20 Ustawy prawo o ruchu drogowym. Wykroczenie to zostało zarejestrowane urządzeniem automatycznego pomiaru prędkości – FOTORAPID. W drodze pomocy prawnej materiały czynności wyjaśniających przesłano do właściwej miejscowo jednostki Policji celem podjęcia decyzji w przedmiotowej sprawie. Materiał dowodowy jednoznacznie wskazywał, że osobą kierującą w chwili zaistnienia wykroczenia był mężczyzna, a właścicielem pojazdu kobieta. Wezwana do stawiennictwa wyjaśniła, że przyznaje się do popełnienia wykroczenia i zgodziła się przyjąć mandat karny. Jednocześnie dokonujący czynność z ww. nie okazał jej zdjęcia wykonanego przez urządzenie. W konsekwencji na właściciela nałożono mandat karny, a materiały zwrócono jednostce prowadzącej. Poddane ponownej analizie jednoznacznie wykazały, że kierowcą w chwili zaistnienia wykroczenia był mężczyzna. Wezwana ponownie właścicielka pojazdu, po okazaniu fotografii wykonanej przez ww. urządzenie, kategorycznie stwierdziła, że zdjęcie przedstawia wizerunek jej męża.

Zgodnie z art. 8 kpw. organy wykonujące czynności wyjaśniające zobowiązane są do rzetelnego ich prowadzenia celem ustalenia prawdy obiektywnej. Pozostawiając poza materiał niniejszych rozważań odpowiedzialność organu za naruszenia powyższych norm, należy zwrócić uwagę na instrumenty prawne jakie ustawodawca pozostawił celem przywrócenia stanu zgodnego prawem.

Powołując się na zdanie pierwsze art. 101 §1 kpw. *Prawomocny mandat karny podlega uchyleniu, jeżeli grzywnę nałożono za czyn nie będący czynem zabronionym jako wykroczenie*, należy zauważyć, że ustawodawca wyraźnie określił desygnaty przesłanek uchylenia prawomocnego mandatu karnego, zawężając ich odnośniki do przedmiotowej strony czynu przy jednoczesnym pominięciu strony podmiotowej. Ograniczenie to wynikające *expressis verbis* z ustawy umożliwia organowi sądowemu uchylenie tylko takiego prawomocnego mandatu karnego, który został nałożony za czyn nie będący wykroczeniem. Należy zatem wnioskować, że poza kontrolą sądową pozostaje strona podmiotowa czynu, a tym samym (w przedstawionych powyżej założeniach) brak jest podstaw do uchylenia takiego mandatu karnego z powodu niespełnienia przesłanek ustawowych. Zatem złożenie na podstawie art. 101 §1 kpw. wniosku, w drodze szeroko rozumianej samokontroli organu wymierzającego karę grzywny w postaci prawomocnego mandatu karnego, o jego uchylenie winno skutkować wydaniem postanowienia o odmowie uchylenia.

Poszukując zatem rozwiązań systemowych pozwalających na przywrócenie stanu zgodnego z prawem nie sposób nie odnieść się do Rozdziału 19 kpw. i instytucji wznowienia postępowania.

Art. 113 §1 kpw. na zasadzie odpowiedniości odsyła do przepisów kpk. Znamienym pozostaje treść już pierwszych wyrazów ww. normy. Ustawodawca określił bowiem tu ramy zastosowania instytucji wznowienia postępowania: *Do wznowienia postępowania prawomocnie zakończonego w trybie przepisów niniejszego Kodeksu (...)*. Posługując się wykładnią językową należy stwierdzić, że katalog desygnatów postępowania prawomocnie zakończonego w trybie przepisów Kodeksu (kpw) mieści również Rozdział 17 kpw – Postępowanie mandatowe. Problemy praktycznego zastosowania instytucji wznowienia na potrzeby postępowania mandatowego wynikają z braku formuł dających się wykorzystać w zabiegach tego typu. Art. 540 §1 kpk, do którego odsyła kpw, zawiera katalog uzasadniający wznowienie, który odnosi się zarówno do strony podmiotowej jak i przedmiotowej czynu. Z punktu widzenia scharakteryzowanego powyżej przypadku wydawać się może, że prostym zabiegiem modyfikującym treści przepisów kpk istnieje możliwość skorzystania z uregulowań procedury karnej wznowienia postępowania. Dodatkowo za tak postawionym twierdzeniem przemawia wykładnia językowa słowa „odpowiednio”, gdzie przepisy procedury karnej mogą zostać zmodyfikowane w sposób pozwalający na zaadoptowanie ich i recypowanie do postępowania w sprawach o wykroczenia. Zatem ograniczenie wynikające z treści zdania pierwszego art. 540 §1 kpk *Postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem wznowia się (...)* nie powinno wpływać na zakres jego stosowania w przypadku pozasądowego prawomocnego rozstrzygnięcia w postępowaniu mandatowym. Ustawodawca bowiem już w treści art. 113 §1 zastrzegł, że przepisy Rozdziału 17 stosuje się do każdego prawomocnie zakończonego postępowania w trybie kpw. Posługując się zatem wykładnią językową należy kategorycznie stwierdzić, że intencją normodawcy nie było zawężenie katalogu możliwości zastosowania wznowienia postępowania li tylko do przypadków rozstrzygnięć procesowych. Przyjęcie innej tezy wydaje się być nieuzasadnione.

Znamienna w kwestii niniejszych rozważań pozostaje Uchwała Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 30 września 2003 r. IKZP 25/2003 stanowiąca m.in. o niedopuszczalności wznowienia postępowania mandatowego. W sentencji SN stwierdził: *Nie jest dopuszczalne wznowienie postępowania mandatowego, ani postępowania przeprowadzonego na podstawie art. 101 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. 2001 r. Nr 106 poz. 1148) i zakończonego wydaniem postanowienia o odmowie uchylenia mandatu karnego, ponieważ orzeczenie to nie kończy prawomocnie postępowania sądowego w rozumieniu art. 113 §1 kpw w zw. z art. 540 §1 in principio kpk.* W uzasadnieniu SN pominął wykładnię językową, jako tą która nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu odesłania i sięgnął do innych metod interpretacji. Wykładnią dającą podstawy umożliwiające wysnucie wniosku o niedopuszczalności wznowienia postępowania mandatowego, jaką posłużył się SN okazała się sama w sobie forma odesłania. Podstaw zabiegów prawno – formalnych umożliwiających wykorzystanie już istniejących przepisów kpk na potrzeby prowadzonego wznowionego postępowania w sprawach o wykroczenia należy szukać w blankietowym art. 113 §1 kpw. SN podkreślił, że recypowanie niemalże całej treści Rozdziału 56 kpk niejako wyłącza możliwość zastosowania norm właściwych procedurze karnej na potrzeby wznowienia postępowania mandatowego. Sama zaś forma uregulowania postępowania mandatowego wyróżniająca się specyfiką, odrębnością

i nieprzystawalnością do podstawowych nawet zasad, reguł i pojęć właściwych postępowaniu sądowemu, wyklucza możliwość odpowiedniego stosowania do tego postępowania przepisów kpk. Rozdział 56 kpk traktuje bowiem jedynie o postępowaniu sądowym i jemu tylko właściwych instytucjach. Odnosząc się do mechanizmów odesłania SN stwierdził: *Warunkiem racjonalności zabiegu odesłania jest określony stopień przedmiotowej i instytucjonalnej bliskości materii normatywnej stanowiącej zakres odniesienia, i tej, którą regulują przepisy mające być odpowiednio stosowane. Spełnienie wymogów przedmiotowej relewantności i pojęciowej jednorodności istotne jest zwłaszcza wtedy, kiedy przepis nakazuje odpowiednie stosowanie szczególnej i precyzyjnie uregulowanej w innej ustawie, całej instytucji procesowej, jak ma to miejsce w wypadku art. 113 §1 kpw. Przepisy Rozdziału 56 Kodeksu postępowania karnego, regulujące instytucję wznowienia postępowania sądowego, posługują się konstrukcjami, pojęciami i kategoriami właściwymi jedynie temu postępowaniu. Te właśnie stwierdzenia prowadzą do wniosku, że wskazane w art. 113 §1 kpw przepisy Kodeksu postępowania karnego mogą być odpowiednio stosowane jedynie do postępowania sądowego w sprawach o wykroczenia.*

Reasumując powyższe tezy należy zwrócić uwagę na brak na gruncie obowiązujących przepisów możliwości uchYLENIA prawomocnego mandatu karnego nałożonego za czyn będący wykroczeniem na osobę, która go nie popełniła. Specyfika rejestrowania/ujawniania wykroczeń za pomocą urzędzeń przeznaczonych do automatycznej kontroli rodzi konsekwencje mnożenia przypadków opisanych w powyższym kazusie. Art. 8 kpw w zw. z art. 2 §1 kpk statuuje takie prowadzenie postępowania w sprawach o wykroczenia, aby umożliwiło ono wykrycie i pociągnięcie do odpowiedzialności sprawcę wykroczenia, a zarazem uniemożliwiało poniesienie takiej odpowiedzialności przez osobę niewinną. Brak możliwości wykorzystania, na potrzeby rozwiązania powyższego zagadnienia, istniejących instrumentów prawnych (art. 101 § kpw lub 113 §1 kpw) stwarza swoistą lukę prawną i wymusza na organach prowadzących rzetelną ocenę materiału dowodowego.

Marcin Wadowski / Artur Pawłowski